

ISSN 0355-4791



# **baptria**

Suomen Perhostutkijain Seura r.y.  
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland r.f.

**VOL 12    1987    N:o 3**

## BAPTRIA

### Julkaisija — Utgivare

Suomen Perhostutkijain Seura ry.  
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland r.f.  
P. Rautatiekatu 13, 00100 HELSINKI

### Ilmestyminen — Utkommer

4 numeroa vuodessa — 4 häften per år  
Jäsenlehti, tilaushinta jäsenille 50,—  
(=jäsenmaksu), ulkopuolisille 100,—  
Prenumerationspris 50,— för medlemmar, 100,— för  
icke medlemmar

### Mainokset — Annonser

takakansi — bakpärm	700,—
1/1 sivu — sida	500,—
1/2 sivu — sida	300,—
1/4 sivu — sida	200,—

### Julkaisun tarkoitus

Julkaisu toimii yhdyssihteenä julkaisijaseuran jäsenten ja eräiden tieteellisten seurojen ja laitosten välillä kuten seuran aiemmin julkaisemat kiertokirjeet. Tarpeen vaatiessa lähetetään muita tiedotuksia sisältäviä kirjeitä jäsenille. Julkaisu sisältää seuran kuukausikokousten tieteellisen aineiston, kuten esitelmien lyhennelmät ja tiedonannot ym. sekä seuran toimintaan liittyvät ilmoitukset ja tiedustelut. Kokouskutsut ja ennakkotiedot ohjelmista ilmoitetaan tämän lehden palstoilla.

## SUOMEN PERHOSTUTKIJAIN SEURA ry. LEPIDOPTEROLOGISKA SÄLLSKAPET I FINLAND rf.

### Kokoukset

Varsinaiset kokoukset pidetään yleensä kuukauden toisena keskiviikkona, paitsi tammi- ja syyskuussa kolmantena, kuitenkin kesäkuukausia lukuunottamatta, HY eläintieteen laitoksen suuressa luentosalissa klo 18.30 lähtien. Nuorisajaoston kokoukset ovat aina viikkoa ennen seuran varsinaisia kokouksia samassa paikassa klo 18.30 lähtien. Tarkemmat tiedot kokouksista ilmoitetaan jäsenille Baptriassa.

### Hallitus — Styrelse

Puheenjohtaja — Ordförande  
Erkki M. Laasonen (Vyökätkä 9 B 13, 00160 HKI,  
puh. 90-630 395)  
Varapuheenjohtaja — Viceordförande  
Rauno Väisänen (Teljäntie 7 B 16, 00350 HELSINKI,  
puh. 565 2263)  
Sihteeri — Sekreterare  
Jari Kaitila (Koivumäentie 18 A 26, 01230 VANTAA,  
puh. 90-876 9406)  
Rahastonhoitaja — Skattmästare  
Erkki Franssila (Sulkapolku 6 B 42, 00370 HKI,  
puh. 90-557 881, posti siirtotili 26858-3)  
Antti Aalto (Anttilantie 10, 05840 HYVINKÄÄ,  
puh. 914-208 85)  
Magnus Landtman (Brändö parkvägen 44 A, 00570 HFORS,  
tel. 90-689 242)  
Pirkka Utrio (Pajalahdenkatu 29 A 9, 00200 HKI,  
puh. 90-678 451)

### Nuorisajaosto — Undgomssektionen

Puheenjohtaja — Ordförande  
Lauri Kaila (Ulvilantie 19 g 22, 00350 HKI, puh.  
90-551 207)  
Sihteeri — Sekreterare  
Roger Wallenius (Laivurinkatu 33 D 73, 00150 HKI,  
puh. 90-633 697)

### Toimituskunta — Redaktion

Päivö Somerma, päätoimittaja (Laiduntie 18 as 8,  
02300 ESPOO, puh. 90-801 2860)  
Timo Leponiemi, toimitussihteeri (pl 95, 04301 HY-  
RYLÄ, puh. 90-256 074)  
Pekka Vakkari, tieteellinen toimittaja (Kruunun-  
haankatu 4 B 20, 00170 HKI, puh. 90-655 747)  
Magnus Landtman, svensk resumé  
Armas Järvelä, mainokset  
Erkki M. Laasonen  
Jari Kaitila

### Muut virkallijat — Övriga funktionärer

2. sihteeri — 2. sekreterare  
Henry Holmberg (Vainiopolku 7, 00700 HKI, puh.  
90-354 981, arkistoasiat)  
Jäsen sihteeri — Medlemssekreterare  
Markku Savela (Kontulankuja 5 D 32, 00940 HKI,  
puh. 90-303 409; osoitteenmuutokset, jäsenmaksut)  
Tiedonantosihteerit — (meddelanden)  
Seppo Repo "makrot" (Kivimäentie 10 E, 01620  
VANTAA, tel. 90-563 4585) ja  
Ilkka Kontuniemi "mikrot" (Henrik Borgströmintie  
5 B 16, 00840 HKI, puh. 90-698 4293)  
Kirjastonhoitaja — Bibliotekarie  
Jorma Wettenhovi (Haapasaarentie 9 C 326, 00960  
HKI)  
Keräilytarvikkeiden välittäjä — (insamlingstillbehör)  
Mikael Sinervirta (tarvikkeita saatavana kokousten  
yhteydessä; postitilaukset osoitteella: Ajourinkatu 21 A 1,  
11100 RIIHIMÄKI, puh. 914-878 4434)

Ladonta: Valolatomo Hietavirta Ky

Paino: Yliopistopaino

HELSINKI 1987

## Sään yleispiirteitä ja "suurperhosvaellukset" 1986

Päivö Somerma

### Abstract

Brief weather information about summer 1986 in Finland is given and the observations of the Macrolepidoptera drifted or migrated into the country are described. Author's address: Päivö Somerma, Laiduntie 18 as 8, SF; 02300 Espoo Finland.

### Sää

#### Huhtikuu

Savossa, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Peräpohjolan länsiosissa satoi huhtikuussa normaalia vähemmän (normaalilla ymmärretään tässä keskimääräistä sademäärää, joka on laskettu 20 viimeisen vuoden ao. kuukauden sademäärästä), muualla sadetta saatiin normaalisti tai normaalia enemmän (Ahvenanmaalla 200 % ja Pohjoislapissa 300 % normaaliin verrattuna). Lumipeite oli huhtikuussa normaali, paitsi pohjoisimmassa Lapissa, jossa lunta oli n. 10—20 cm normaalia enemmän.

Huhtikuun alku oli epävakainen aina 17. päivään asti. Yöt olivat kylmiä. 20.—27. päivän välisenä aikana maahamme saapui eteläisiä- ja kaakkoisia ilmavirtauksia. Jakso oli sateinen, mutta varsinkin loppupuoleltaan erittäin lämmin. Kuun lopulla saapui maahan kylmä koillinen virtaus.

#### Toukokuu

Pohjanmaalla, Lapissa ja Kaakkois-Suomessa satoi toukokuussa normaalia vähemmän. Vain lounaisimmassa osassa maata ja Kuhmon-Sotkamon alueella satoi selvästi normaalia enemmän. Sateet tulivat muutamia räntä- ja lumikuuroja lukuunottamatta vetenä. Lumipeite oli sulanut Etelä-Suomesta kuun puolivälissä ja Pohjois-Suomestakin kuun loppuun mennessä.

Lähes kahden viikon ajan ilmat olivat koleita, mutta jaksoa seurannut eteläinen ilmavir-

taus nosti päivälämpötilat yleisesti yli +20 C asteen. Kuun 10. ja 25. päivän välisenä aikana maamme yli kulki useita matalapaineita ja sateita saatiin lähes päivittäin. Kuun loppu oli Etelä- ja Keski-Suomessa poutainen, mutta pohjoisissa osissa maata saatiin sateita vielä silloinkin. Kaikkiaan kuukausi oli melko lämmin.

#### Kesäkuu

Sademäärä jäi kesäkuussa erittäin alhaiseksi koko maassa, paikoin satoi vain muutamia millimetrejä. Esim.:

Anjalankoski	2 mm
Kuusankoski	5 mm
Närpiö	4 mm
Ylitornio	3 mm
Pello	5 mm

Eniten sadetta tuli Ahvenanmaalla ja osassa Hämettä, mutta näilläkin alueilla vain n. 75 % normaalista. Sateet tulivat pääosin vetenä (vain 22. päivänä eräin paikoin rakeina).

Kuukauden alun etelästä tulleita sateita lukuunottamatta, sää jatkui aurinkoisena ja lämpimänä 20.6. asti. 20.—23. päivän jälkeen (tuolla välillä pohjoinen virtaus) ulottui Suomeen jälleen lännestä korkean selänne. Ilmat olivat kuun loppuun asti lämpimiä ja aurinkoisia. Kesäkuu oli näin muodoin erittäin vähäsateinen ja n. 3 C-astetta normaalia lämpimämpi.

#### Heinäkuu

Sademäärältään heinäkuu oli melko normaali. Runsaimmin satoi Kaakkois- ja Etelä-Suomessa sekä Vaasan alueella, vähiten Itä-

Lapissa ja Oulun tienoilla.

Heinäkuun kymmenen ensimmäistä vuorokautta sää oli vaihteleva ja viileä. Tämän jälkeen seurasi 2—3 vuorokauden mittainen Venäjältä tullut matalapainejakso, jonka aikana oli monin paikoin kovia myrskyjä. Kuun lopulla alkujaan lounainen ilmavirtaus kääntyi etelään, ja sää muuttui hyvin lämpimäksi.

#### Elokuu

Sademäärät nousivat elokuussa melko korkeiksi, paikoin jopa kaksinkertaisiksi verrattuna normaaliin (pohjoinen Tornionjokilaakso, Häme, Savo, Uusimaa, Kuhmo ja Oulun ympäristö), vain Enontekiön Kilpisjärvellä sademäärät jäivät alle normaalin (50 %).

Kuun alussa maassa vallitsi lämmin lounai-

nen ilmavirtaus, mutta 6.—7.8. kulki maan yli voimakas matala. Tätä seurasi joukko heikompia matalapaineita aina kuun loppuun asti. Sateet olivat runsaita ja sää normaalia huomattavasti kylmempää, lukuunottamatta eteläisintä Suomea.

#### Syyskuu

Sademäärät vaihtelivat syyskuussa huomattavasti. Kuitenkin lähes kaikkialla saatiin sateita jonkin verran yli normaalin. Eniten vettä satoi Turun pohjoispuoleisilla alueilla ja vähiten luoteisimmassa maamme osissa.

Kuukausi oli koko maassa kylmä. Keskilämpötilat jäivät jopa 4-astetta normaalin alapuolelle. Pienimmät poikkeamat normaalikeskiarvoista mitattiin Lapissa, mutta sielläkin jäätettiin 2—3 asteen päähän pitkäaikaisista kes-

Taulukko 1. Kuukausien keskilämpötilojen, pilvisyyden ja sademäärien poikkeamat normaalista.

Tabell 1. Avvikelserna av månadernas medeltemperatur, molnighet och regnmängd från det normala (Ilmatieteen laitos 1986).

Kuukausi Månad	Keskilämpötilan poikkeama C-astetta Temperatur avvikelse	Pilvisuus %:n poikkeama Molnighets %:s avvikelse	Sademäärä %:a normaalista Regnmängd % av det normala
IV	—1...+0,5 —1 Nordvästra Lapland +0,5 Nyland	—10...+10 —10 Uleåborgs län +10 österbotten Tavastland Häme	75...300
V	0...+2,5 0 Itä-Lappi +2,5 Keski-Pohjanmaa 0 östra Lapland +2,5 Mellersta öster- botten	—5...+20 —5 Keski-Häme +20 Oulunjärvi —5 Mellersta Tavastland +20 Ule träsk	75...150
IV	+2...+3,5 +2 Ahvenanmaa +3,5 Oulunlääni Keski-Savo +3,5 Uleoborgs län Mellersta Savolax	—20...0 —20 Pohjois-Häme Oulunlääni —20 Norra Tavastland, Uleoborgs län	25...75
VII	—1...+1 —1 Ahvenanmaa +1 Tohmajärvi, Kitee —1 Åland	—5...+10 —5 Pohjois-Häme +10 Itä-Lappi —5 Norra Tavastland +10 östra Lapland	50...175
VIII	—3,5...—1,5 —3,5 Salla —1,5 Riihimäki, Kitee Utsjoki Tohmajärvi	+5...+20 +5 Lappi +20 Sisä-Suomi +5 Lapland +20 Inre Finland	50...250
IX	—4...—2,5 Kaikkialla kylmää Kallt överallt	0...+15 +15 Savo +15 Savolax	25...175
X	0...+2,5 0 Etelä-Suomen saaristo- alueet +2,5 Utsjoki 0 Södra Finland skärgordsmorden	—10...+5 —10 Karjala +5 Kilpisjärvi —10 Karelen	50...200

kiarvolämpötiloista. Kuun aikana kulki maamme yli useita matalapaineita, jotka lähes poikkeuksetta toivat mukanaan sadekuuroja kaikkialle maahamme. Oikeastaan vain 17.—20. syyskuuta sää oli kuivaa, mutta tällöinkin melko viileää. Kuun lopulla (28.9) oli monin paikoin myrskyisiä tuulia.

#### Lokakuu

Myös lokakuu oli suuressa osassa maata satenainen. Runsaimmat sateet tulivat Tornionjoki-laaksoon, jossa satoi jopa kaksinkertaisesti normaaliin verrattuna. Sitävastoin Karjalassa, Ahvenanmaalla ja Utsjoella satoi normaalia vähemmän.

Lokakuun alku oli kylmä. Useita matalapaineita kulki maamme yli, ja ilmaa viilensi aika ajoin luoteiset ilmapirtaukset. Kuun puolivälin jälkeen ilmat kuitenkin muuttuivat ja loppukuusta muodostui melko lämmin. Poikkeuksena ainoastaan 20.—23.9:ttä välinen aika, jolloin usein paikoin satoi runsaasti.

Seuraavaan taulukkoon on koottu ns. vaellussäätilanteet keräilykauden 1986 ajalta.

Taulukko 2. Ns. vaellussäätilanteet kesällä 1986. Taulukon on laatinut Kari Ahti.

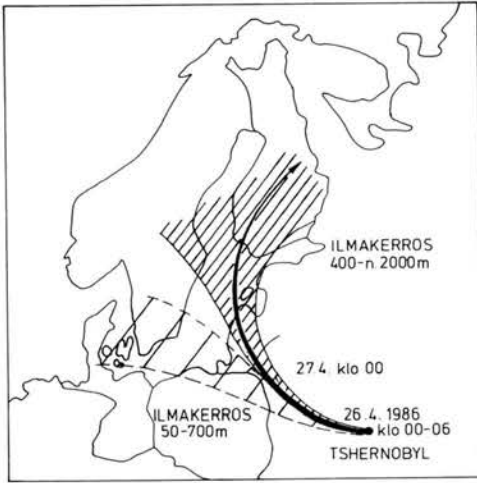
Tabell 2. Sk. vandringsväderleken sommaren 1986, enligt Kari Ahti.

Aika Tidpunkt	Mihin Vart	Mistä Varifrån	Huomioita Obs	LLJ
25.—27.3	Etelä-Suomi Södra Finland	Balttian länsiosat Puola Västra Balticum Polen	Heikko Svag	
4.—5.4	Lounais-Suomi Sydvästra Finland	Länsi-Baltia Västra Balticum	Kohtalainen Medelmåttlig	X
6.4.—2.5. Virkamieslakko, ajalta ei materiaalia. 26.—27.4. hyvä ilmapirtaus (kts. kuva 1.). Paljon puhutut Tsernobylin ydinsaasteet				
6.4.—2.5. Tjänstemannastrejk, intet material. 26.—27.4 god luftström (se figur 1.). De mycket omtalade kärnedfallen från Tsernobyli nådde vårt land med denna luftström.				
4.5.	Länsi-Suomi Västra Finland	Länsi-Baltia Västra-Balticum	Heikko Svag	X
10.—11.	Itä-Suomi Östra Finland	Leningrad	Kohtalainen Medelmåttlig	X
13.—14.5.	Etelärannikko Sydkusten	Baltia Balticum	Hyvä God	X
12.—13.6	Koko Suomi Hela Finland	Puola-Baltia Polen-Balticum	Hyvä God	X
19.—20.6.	Etelärannikko Sydkusten	Keski-Eurooppa Mellaneuropa	Kohtalainen Medelmåttlig	X
4.—5.7.	Etelärannikko Sydkusten	Baltia Balticum	Heikko Svag	X
19.—24.7.	Koko Etelä-Suomi Hela Södra Finland	Etelä-Euroopasta Baltiaan Från Sydeuropa till Balticum	Hyvä God	X
24.—26.7.	Itä-Suomi Östra Finland	Mustameri, Moskova Svarta Havet, Moskva	Hyvä God	X
1.—2.8.	Etelä- ja itärannikko Syd- och östkusten	Baltia, Leningrad Balticum, Leningrad	Kohtalainen Medelmåttlig	X
5.—6.8.	Etelärannikko Sydkusten	Baltia Balticum	Kohtalainen Medelmåttlig	X

Aika Tidpunkt	Mihin Vart	Mistä Varifrån	Huomioita Obs
30.—31.8.	Lounais-Suomi, etelärannikko Sydvästra Finland sydkusten	Länsi-Baltia Västra Balticum	Heikko Svag
15.9.	Itä-Suomi Östra Finland	Leningrad	Heikko

LLJ = low level jet = *matala suihkuvirtaus* = låg jetluftström

### Havainnot



Kuva 1. Tsernobylin ydinsaasteet Suomeen mukanaan tuonut ilmavirtaus.

Figur 1. Luftströmmen som hämtade det radiaktiva nedfallet från Tsernobyli till Finland.

### Havainnot 1986 maahamme saapuneista perhosista

Viime vuotisen mallin mukaisesti ovat tärkeimmät, todennäköisesti muualta saapuneet suurperhoslajit ja niiden havaitut yksilöt koottu kuvaan 2. Lisätietoina on taulukon jälkeen esitetty mm. havaintopaikkoja. Kuvaan on merkitty myös ns. vaellussäätilanteet. Lajien esittämisjärjestys ja nimistö perustuvat uuteen Tanskassa 1985 julkaistuun systemaattiseen luetteloon. Nimistö ei kuitenkaan oleellisesti poikkea yleisesti meillä käytetystä. Saaduista lajeista on esitetty lisätietoja, joita voi täydentää Revon (1986) artikkelista.

*Pieris brassicae* (L.) ja *Pieris rapae* (L.) Ensimmäinen yksilö kummastakin lajista saatiin toukokuun 31. päivänä (edellisestä lajista Porvoosta ja jälkimmäisestä Imatralta). Kesäkuun ensimmäisellä kolmanneksella saatiin ensin mainittua vielä 24 exx, mutta jälkimmäistä vain yksi (varma havainto). Toinen sukupolvi alkoi lentää kummastakin lajista ilmeisesti heinäkuun viimeisellä kolmanneksella.

*Pontia daplidice* (L.) Edellisvuoden tapaan tästä lajista havaittiin vain yksi yksilö kesällä 1986 nimittäin Vehkalahdelta 12.6.

*Colias hyale* (L.) Lajia saatiin yksi yksilö (Sipoo 9.8. 1u).

*Issoria lathonia* (L.) Lajista ilmoitettiin vain neljä havaintoa (Imatra 10.7 ja 10.8, Joutseno 30.7.), mutta ilmeisesti muitakin on kyllä saatu. Tätä lajia on syytä pitää silmällä, sillä laji vaikuttaa taantuneen huomattavasti 1960—70-lukujen jälkeen.

*Inachis io* (L.) Neitoperhoshavainnot ilmoitettiin yli 650. Aikaisemmat havainnot olivat huhtikuun lopulta (Hamina). I sukupolvi lopetti todennäköisesti lentonsa kesäkuun puolivälissä (viimeinen keväthavainto 14.6.). Toisen sukupolven ensimmäiset yksilöt saatiin ilmeisesti heinäkuun puolivälin jälkeen. Loppukeksällä laji oli paikoitellen hyvin runsas. Viimeiset yksilöt nähtiin syyskuun 20. päivänä.

*Vanessa atalanta* (L.) Kuten edellisestäkkin lajista, amiraalista ilmoitettiin runsaasti havainnot, yli 400. Ensimmäisen sukupolven havainnot ovat ilmeisesti kesäkuun havainnot (7.—26.6.). Toinen polvi alkoi lentää suurinpiirtein samoihin aikoihin, kuin edelliselläkin lajilla, heinäkuun puolivälin jälkeen. Myös amiraalia esiintyi syksyllä runsaasti ja viimeiset havainnot ovat aivan syyskuun lopulta (Hanko ja Helsinki).

*Cynthia cardui* (L.) Lyhyeltä jaksolta kesäkuun puolivälillä ilmoitettiin 8 ohdakeperhoa. Nämä olivat ainoat kevätsukupolven mahdolliset yksilöt. Heinäkuun ensimmäiseltä kol-

mannekselta alkaen lajia esiintyi tasaisen runsaasti, niin, että lopullinen ilmoitettu havaittujen yksilöiden määrä oli n. 390 exx. Viimeiset ilmoitetut yksilöt havaittiin syyskuun lopulla (Hamina).

*Hemithea aestivaria* (Hüb.) Lajista ilmoitettiin kaksi yksilöä Turun saaristosta (Dragsfjärd ja Nauvo).

*Apocheima pilosaria* (D.&S.) Sulkamittarista ilmoitettiin (lomakkeilla 8 exx, kokouksissa suullisesti n. 15 exx.) saadun kaikkiaan 8 yksilöä, manner-Suomesta. Niin kauan kun saadut yksilöt ovat uroksia, lienee syytä uskoa yksilöiden saapuneen muualta. Huhupuheiden mukaan Helsingistä kuitenkin olisi joitain vuosia sitten löytynyt toukka, Jos näin on, asia on harkittava uudelleen.

*Boarmia punctinalis* (Scop.) Lajia saatiin melko runsaasti (29 exx.), yleensä yksitellen, mutta esim. Virolahdelta 27.5.—27.6. välisenä aikana 9 exx. Mainitut päivämäärät olivat myös lajin ensimmäinen ja viimeinen ilmoitettu saantipäivämäärä. Kaikki ilmoitetut havainnot ovat etelärannikolta.

*Scopula ornata* (Scop.) Lajista ilmoitettiin kaksi yksilöä (Hanko 1.8., Helsinki 8.—12.6.).

*Agrius convolvuli* (L.) Ilmoitusten mukaan lajia saatiin 3 exx. (Raisio, Lokalahti ja Vaasa). (Lisäys vuoden 1985 havaintoihin: 1 ex. Kiihtelysvaarasta)

*Ptilophora plumigera* (Esp.), Sulkakehrääjä. Tämä levinneisyysalueensa takia jo melko kauan odotettu laji (kts. kuva 3) saatiin Suomelle uutena Sipoosta 29.9.—3.10. (lu). Laji lentää lehtimetsissä yleensä niin myöhään syksyllä, että lehdet ovat jo karisseet, yleisesti etelämpänä vasta marraskuulla. Suomesta saatu yksilö saattaa olla etelämpää saapunut, mutta edellytykset lajin pysyvään esiintymiseenkin ovat ainakin ravintokasvien puolesta olemassa. Pääravintokasviksi mainitaan yleensä pieneksi puuksi tai pensaaksi jäävä niverävaahtera (*Acer campestre*) (Rougeot ja Viette 1983, Koch 1964), jota meillä esiintyy lähinnä puistoissa koristepuuna, mutta laji tulee toimeen myös useilla muilla lehtipuilla, joita meikäläisessä luonnonmetsässäkin on runsaasti, esim: vaahtera (*Acer platanoides*), pajulajit (*Salix*) ja koivu (*Betula*) (Rougeot ja Viette 1983).

*Pelosia muscerda* (Hfn.) Edellisuotta (100 exx.) huomattavasti heikompi tuhkaasiipisaalis (16 exx.). Ensimmäinen havainto 15.—16.7. Virolahdelta. Kuten edellisen lajinkin kohdalla, kaikki havainnot on tehty eteläisellä rannikkoalueella.

*Eilemas sorocula* (Hfn.) Havaintoja ilmoitettiin edellisuotta enemmän, kaikkiaan 12 exx. Kaikki havainnot tehtiin eteläisellä rannikkoalueella, valtaosaltaan ennen kunnollisia



Kuva 3. *Ptilophora plumigeran* esiintymisalue Pohjois-Euroopassa. (Rougeot ja Viette 1983).

Figur 3. *Ptilophora plumigeras* utbredningsområde i Nordeuropa enligt Rougeot och Viette 1983.

”vaellussäätilanteita”.

*Eilema griseola* (Hb.) Tuhkakeltasiipeä saatiin melko pitkän ajan kuluessa (11.7.—31.8.) (lomakkeissa ilmoitettu 10 exx., kokouksissa suullisesti n. 25 exx.)

*Eilema deplana* (Esp.) Nahkakeltasiipeä ilmoitettiin lomakkeissa saadun n. 20 exx. Mainittu lukumäärä ei kuvaa kovinkaan hyvin todellista saatujen määrää, sillä vain osa on ilmoittanut saamansa yksilöt. Laji oli etelärannikolla paikoin melko yleinen. Vaikka laji ilmeisesti esiintyykin usein vakinaisena Suomen eteläosissa, kanta saaneet täydennystä virtaus-ten mukana tulleista yksilöistä. Kesän 1986 havainnot ajoittuvat melko pitkälle ajalle (14.7.—31.8.). Kaikki havainnot on ilmoitettu rannikkoseuduilta.

*Lithosia quadra* (L.) Täpläsiipeä ilmoitettiin saadun yksi yksilö Tammisaaresta 25.7.—1.8.

*Catocala adaltera* (Men.) Idänritariyökköshavainnot ajoittuvat paria poikkeusta lukuunottamatta elokuulle. Aikaisin havainto 4.8. Kotkasta ja viimeinen tarkka havainto 4.9. Varpaisjärveltä. Kaikkiaan havaintoja teki n. 20 keräilijää yhteensä n. 60 exx: stä. Porvoon ulkosaaristosta saatiin 4 exx. 17.8.—5.9. välisenä aikana. Vain muutamia sisämaan havain-

toja ilmoitettiin (Esim. Janakkala, Imatra, Tampere ja pohjoinen havainto Muhokselta).

*Catocala nupta* (L.) Kaksi havaintoa heinäkuun lopulta Pyhtäältä ja elo-syyskuun vaihteesta Lemlannista.

*Catocala sponsa* (L.) Aaltoritariyökkäshavaintoja tehtiin edellisvuotta runsaammin. Kuitenkin valtaosin samoilta paikoilta kuin edellisenäkin vuotena. Eniten (5 exx.) ilmoitettiin edellisvuosien tapaan Porvoon alueelta. Muita santipaikkoja olivat Järvenpää, Helsinki, Tamkimsaari, Hanko ja Lemland. Lähes kaikki havainnot tehtiin elokuussa (kaksi syyskuun alun havaintoa). Talletettujen yksilöiden kokonaismäärä oli 17 exx.

*Macdunnoughia confusa* (St.) Tästä aiemmin vaeltajana pidetystä lajista saatiin selkeästi sekä I että II sukupolven yksilöitä, ensinmainittuja luonnollisesti huomattavasti vähemmän (7 ilm. exx.). Laji on ekspansivinen (Mikkola ja Jalas 1979), mutta juuri sen takia on mielenkiintoista tarkkailla saatujen yksilöiden saantipäivämääriä suhteessa mahdollisiin ilmavirtauksiin. Kesällä 1986 saatujen yksilöiden saantiajankohdat eivät selkeästi noudata ns. vaellusvirtausten ajankohtia.

*Lambroteles c-aureum* (Kn.) Kulta yökköshavaintoja ilmoitettiin 9 kpl. Lajilla lienee paikallisia kotimaisia kantoja sopivilla paikoilla, esim. Porvoossa, josta ilmoitettiin 1 ex. lajille

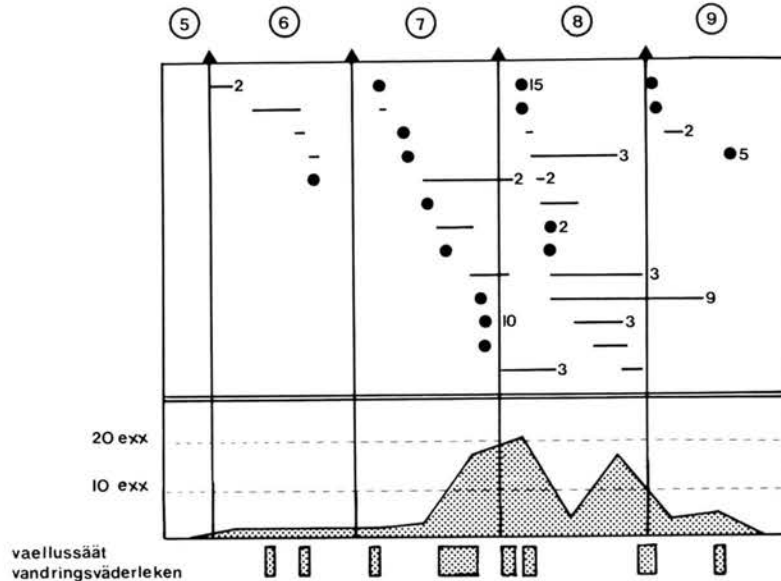
sopivalta ängelmää (*Thalictrum*) kasvavalta rantabiotoopilta.

*Plusia festucae* (L.) Kotimaisesta isotinayökkösestä ilmoitettiin kesältä 1986 mielenkiintoinen vaellukseen viittaava havainto Siipoosta. Lajia oli saatu paikalta, jolta normaalisti saadaan 2—3 exx. kesässä, yhdessä tunnissa 18 exx. (5.8.).

*Autographa gamma* (L.) Gammayökköshavaintoja ilmoitettiin kaikkiaan 83. Kuvassa 4 on esitetty saatujen yksilöiden jakaantuminen. Kuvasta voi havaita, että yksilöitä on saatu koko keräilykauden ajan, toisin kuin esim. vuonna 1985 (Somerma 1986). Voimakkaat ilmavirtaukset keskellä kesää saattavat olla osaltaan nostamassa yksilömääriä heinä-elokuulla, mutta muutenkin tällainen yksilömäärrien nousu tuohon aikaan vaikuttaa täysin luontevalta.

*Autographa mandarina* (Frr.) Siperianvaskiyökkönen, joka vielä muutamia vuosia sitten oli harvinaisuus josta haaveiltiin, oli kesällä 1986 erittäin runsas. Keväthavaintojakin ilmoitettiin 7 exx:stä (Kotka, Siipoo, Helsinki, Kirkkonummi ja Tampere). Syksyllä lajia oli paikoitellen runsaasti (Esim. Helsingin Vallisaaressa parhaaseen lentoaikaan 2—5 exx./valorysä/pyyntiyö). Kaikkiaan lajista ilmoitettiin n. 500 exx. Lieneekin selviö, että lajista esiintyy ainakin loppukesällä kotimaassa kehittyneitä

kuukausi - månad - month



Kuva 4. *Autographa gamman* havaintojen sijoittuminen kesän 1986 havainnointijaksoon. Vaellussäätilanteet on merkitty kuvan alarunaan. Pisteiden tai janan vieressä oleva luku ilmaisee havaittujen yksilöiden määrän.

Figur 4. Fynden av *Autographa gamma* i anseende å fyndperioden sommaren 1986. Siffran invid punkten eller linjen anger antalet observerade exemplar.



yksilöitä. Kevätsukupolven alkuperä on ongelmallisempi, mutta ainakaan kesällä 1986 saatujen kevätyksilöiden pyyntiajankohdat eivät lainkaan sovi yhteen suotuisien ilmavirtausten kanssa.

*Amphipyra pyramidea* (L.) Lajista ilmoitettiin kaikkiaan 6 exx. (Helsinki, Inkoo, Tammi-saari ja Hanko). Kaikki yksilöt melko lyhyeltä ajalta elo-syyskuun vaihteesta. (*A. berbera*-yökköistä ilmoitettiin rannikkoseuduilta, varsinaisen levinneisyysalueen ulkopuolelta 3 exx. (Hanko ja Helsinki)

*Phlogophora meticulosa* (L.) Hammasyökköistä saatiin koko keräilykauden aikana. Aikaisemmat havainnot ovat jo keväältä (Lemland 28.4. ja 2.5. sekä Pori 29.4.) ja viimeisimmät melko myöhään syksyltä (Helsinki 21.9. ja 21.—28.9.). Kaikkiaan lajista ilmoitettiin 9 exx., joko etelärannikolta tai Ahvenanmaalta. Lisäksi lajista otettiin ex ovo-kasvatus. Lajia pidetään Pohjois-Euroopassa ehdotomana vaeltajana ja sen varsinaiseksi lisääntymisalueeksi mainitaan yleensä Etelä-Eurooppa. Mainintoja toukan talvehtimisesta on esim. Saksasta (Koch 1972). Suomalaisista yksilöistä ainakin osa syksyllä saaduista on kotimaassa kehittyneitä, päätellen niiden täydellisen virheettömästä ulkomuodosta. Myös kotimaiset toukkahavainnot puoltavat tätä (Seppänen 1970, Mikkola & Jalas 1979). Etelämpänä hammasyökköön yleisimmin talvehtii aikuise-  
na, mutta myös toukkatalvehtimistä on havaittu. Keväällä 1986 saatujen yksilöiden talvehtimisalue olisi kiinnostava tietää. Keväiset ilmavirtaukset eivät oikein riitä selittämään kulkeutumista erityisen kaukaa, mutta jos laji on talvehtinut esim. Baltian alueella, siirtymisen sieltä ei olisi ollut mitenkään mahdotonta.

*Cosmia pyralina* (D. & S.) Vaikjka punape-  
toyökkösellä ilmeisesti onkin, ainakin ajoittain kotimaista kantaa, lienee valtaosa kesältä 1986 ilmoitetuista yksilöistä muualta tulleita. Ilmavirtaukset heinäkuun lopulla ja elokuun alussa sopivat hyvin yksiin saatujen yksilöiden pyyntiaikojen kanssa. Esim. Helsingin Vallisaaresta saatiin 12 exx. ko. ajanjaksona. Kaikkiaan lajista ilmoitettiin 28 exx. Imatralta saatua yksilöä lukuunottamatta kaikki tallennettiin Suomenlahden rannikkoseuduilta.

*Atypha pulmonalis* (Esp.) Tämä hämmästyttävä maalle uutta lajia saatiin 2 exx. (Virolahti 27.—28.7 ja 25.—31.7.). Lajin levinneisyysalue rajoittuu Euroopan eteläosiin, ja vain harvoin sitä on saatu harhautuneena edes Keski-Euroopasta. Esiintymisbiotoopiksi mainitaan yleensä pensaikkoiset, kosteat ja soisetkin lehtipuualueet (esim. Koch 1972). Ravintokasvit, erityisesti imikkä (*Pulmonaria officinalis*), mut-

ta myös rohtoraunioyrtti (*Symphytum officinale*) säätelevät lajin esiintymispaikkoja.

*Hydraecia ultima* (Holst.) Lajista ilmoitettiin 5 exx., joista kaksi ensimmäistä saatiin taulukossa 2 mainittujen ilmavirtausten aikana (Föglö 2.8. ja Porvoo mlk 6.8.).

*Archanara geminipuncta* (Hw.) Ilmoitusten mukaan lajia saatiin yksi yksilö (Hanko 17.—26.8.)

*Sedina buettneri* (Hering) Ilmoitetut kolme pikkukalvakkayökköistä saatiin elokuun alun ja syyskuun puolivälin välisenä aikana (mm. Sipoo 2 exx.).

*Cucullia fraudatrix* (Ev.) Kesän ainoa kirjo-  
kaapuyökkönen saatiin Virolahdelta (25.7.—2.8.).

*Xanthia gilvago* (D.&S.) Edellisvuotiseen tapaan saatiin maastamme kesällä 1986 jälleen yksi *X. gilvago*, nyt Hangosta (7.—16.9.).

*Mythimna turca* (L.) Jättiliikkyökköistä ilmoitettiin 4 exx. (Virolahti, Kotka ja Pyhtää). *Agrotis segetum* (D.&S.) Kesäkuun 20. päivän tienoilta ilmoitettiin kaksi orasyökköistä. Näihin aikoihin ilmeisesti lenteli, joko muualta maahamme saapunut, tai täällä talvehtinut I sukupolvi. Toinen polvi aloitti lentonsa elokuun toisella kolmanneksella. Elo-syyskuun vaihteessa saatiin lajia enemmänkin, tuohon aikaan vallinneella, tosin heikolla Baltiasta tulleella ilmavirtauksella voi olla myös osuutensa saatujen yksilöiden määrän lisääntymiseen. Ilmoitettu kokonaismäärä oli 19 exx. Kaikki ilmoitetut yksilöt oli saatu rannikolta, muutama jopa ulkosaaristosta (Porvoo 3 exx.).

*Agrotis ipsilon* (Hf.) Vaellusmaayökköistä ilmoitettiin pitkältä ajalta 24.7.—10.10. kaikkiaan 54 exx.

*Noctua comes* (Hb.) Pilkutonta morsiusyökköistä, meilläkin usein vakinaiseksi epäiltyä lajia, saatiin ilmoitusten mukaan 2 exx. (Hanko 17.—26.8. ja Helsinki 5.9.)

Mm. seuraavista lajeista ei ilmoitettu lainkaan havaintoja

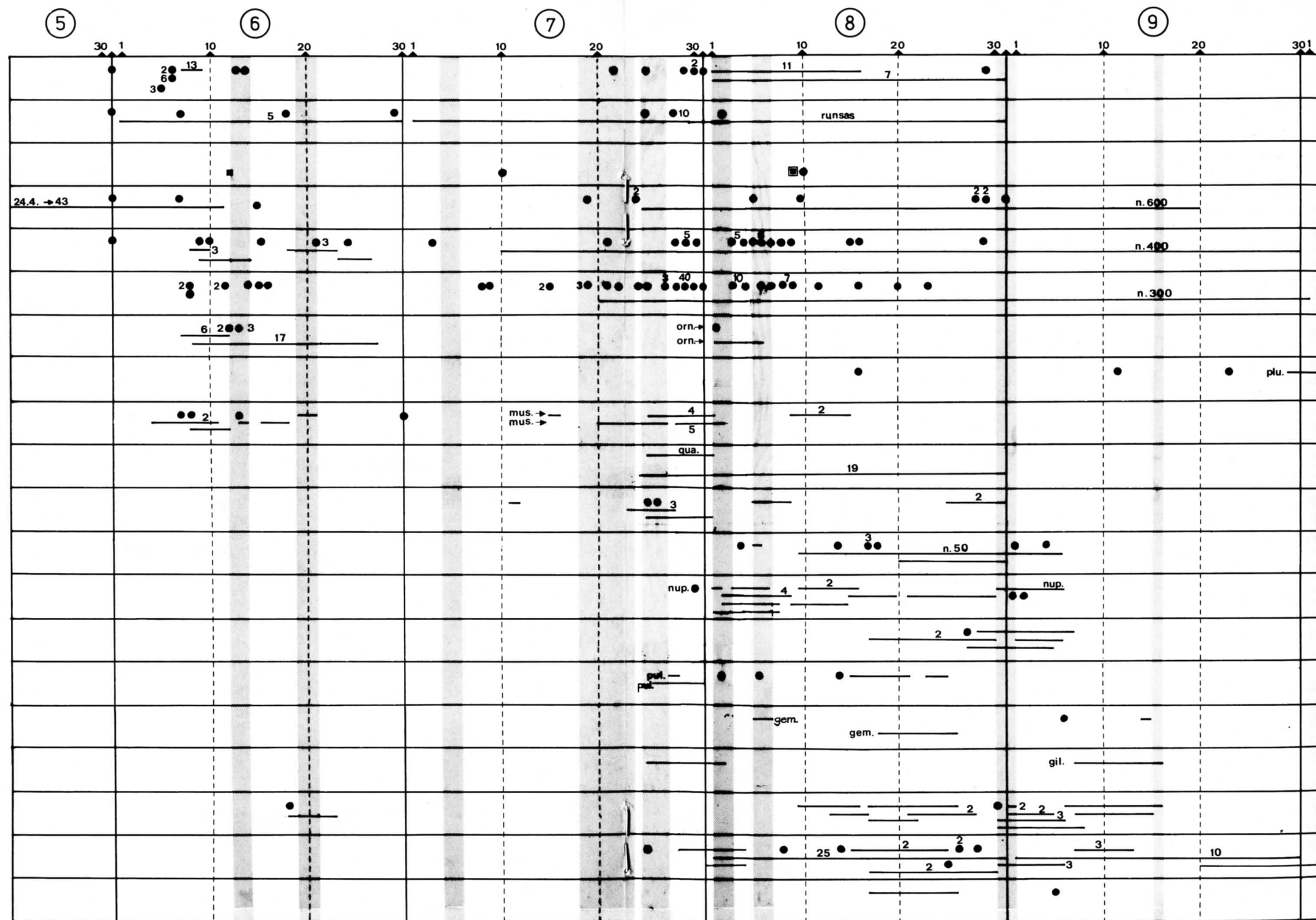
<i>Colias crocea</i>	<i>N. asiatica</i>
Isot nokkosperhoset	<i>E. fulminea</i>
<i>Argyrogonome laodice</i>	<i>L. zollikoferi</i>
<i>O. obstipata</i>	<i>O. fennica</i>
<i>A. atropos</i>	<i>N. janthina</i>
<i>M. stellatarum</i>	<i>Heliothis</i> lajit
<i>C. dominula</i>	<i>P. scutosa</i>

(*A. laodice* saatiin Tanskalle uutena kesällä 1986 Bornholmista)

(*A. candidulasta* ei annettu yhtään havaintoa. Eikö lajia ole saatu, vaiko ei vain ilmoitettu.)

LAJI  
ART  
SPECIES

KUUKAUSI - MÄNAD - MONTH



Kuva 1. Eräiden Suomessa kesällä 1986 tavattujen vaeltajiksi luokiteltavien suurperhosten löytöajankohdat. Viivoitetuilla alueilla vallitsi perhosten ajautumiseen soveltuvia säätyyppejä. Piste ja jana merkitsee yhtä havaittua ko. lajin yksilöä, jollei toisin ole ilmoitettu.

Figur 1. Fynddata för några storfjärilar ansedda som vandrare i Finland 1986. Inom det streckade området rådde för vandring lämpade väderleksförhållanden. Punkt eller streck innebär ett anträffat exemplar av ifrågavarande art om ej annat anges.

## Kirjallisuus:

- Ilmatieteen Laitos, 1986: Kuukausikatsaus Suomen ilmastoon. Huhtikuu-Lokakuu 1986. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Koch, M. 1964: Wir bestimmen Schmetterlinge II, Neuman Verlag, Radebeul und Berlin.
- Koch, M. 1972: Wir bestimmen Schmetterlinge III, Neuman verlag, Radebeul
- Mikkola, K. ja Jalas, I. 1979: Suomen perhokset; Yökköset 2. Otava Helsinki.
- Repo, S. 1986: Makrotiedonannot 1986, Baptria 11(4), 81—85.
- Rougeot, P.-C. ja Viète, P. 1983: Euroopan ja Pohjois-Afrikan kiitäjät jakehräjäät, Tammi, Helsinki.
- Schnack, K. 1985: Katalog over de danske Sommerfugle, Entomol. Meddel. 52. 2—3, Kööpenhamina.
- Seppänen, E. J. 1970: Suurperhostoukkien ravintokasvit, WSOY, Helsinki.
- Somerma, P. 1986: Sään yleispiirteitä ja "perhosvaellukset" 1985, Baptria 11(3), 59—68.

## Kiitokset

Erityinen kiitos Kari Ahdille ns. vaellussäätilanteita koskevista tiedoista. Lisäksi kiitokset seuran vaeltajatietoja luovuttaneille jäsenille, jotka toivottavasti kaikki tulevat mainituiksi seuraavassa:

- |                 |                |
|-----------------|----------------|
| Aarnio H.       | Landtman M.    |
| Airisto J.      | Langi E.       |
| Alavilo R.      | Leinonen R.    |
| Albrecht A.     | Lepistö V.     |
| Fernelius L.-E. | Lindfors C.-E. |
| Franssila E.    | Luukkonen L.   |
| Haapavaara M.   | Martikainen R. |
| Helomaa K.      | Marttila z.    |
| Hindrea E.      | Mussaalo V.    |
| Holmberg H.     | Nissinen K.    |
| Hovi P.         | Nordenswan G.  |
| Hublin C.       | Nupponen T.    |
| Hyttinen J.     | Nybom O.       |
| Hytönen O.      | Näkki K.       |
| Ilonen T.       | Pakkanen P.    |
| Junnilainen J.  | Pennanen J.    |
| Järvelä A.      | Pylvänäinen T. |
| Kaila L.        | Ringbom S.     |
| Kaitila J.      | Repo S.        |
| Kaitila P.      | Saloranta K.   |
| Keinänen R.     | Seuranen I.    |
| Kohonen L.      | Sinervirta M.  |
| Kontiokari S.   | Sjöman U.      |
| Kontuniemi I.   | Somerma P.     |
| Koskinen P.     | Sotavalta O.   |
| Kuulander B.-G. | Suomalainen E. |
| Kuussaari M.    | Suoknuuti M.   |
| Kärkäs J.       | Suoranta V.    |
| Laasonen E.     | Tiihonen T.    |
| Laasonen L.     | Tiirikainen T. |

- Vaalamo K.  
Vanhala E.  
Vantanen P.  
Vakkala K.

- Vuorinen A.  
Wettenhovi K.  
Wettenhovi J.  
Widén C.-J.

## Allmänt om väderleken och "storfjärilsvandringarna" 1986

## Väderleken

## April

I Savolax, Norra Karelen, Norra Österbotten och i Norra Finlands västra delar regnade det mindre än normalt, i övrigt normalt men på Åland och i Norra Lappland mer än normalt.

Början av april var ostadig intill den 17 med kalla nätter. Mellan den 20 och 27 nåddes Finland av sydliga och sydostliga luftströmmar med regn och i slutet av perioden hög värme, vilken i slutet av månaden utbyttes mot en kall nordostlig luftström.

## Maj

I Österbotten, Lappland och Sydöstra Finland regnade det mindre än normalt. Endast Sydvästra Finland och Kuhmo-Sotkamo området erhöill regn mer än normalt.

Efter två kalla veckor steg dagstemperaturerna allmänt till 20° under en sydlig luftström och mellan 10 och 25 maj passerade flere lågtryck med nästan dagliga regn. I slutet av månaden rådde uppehåll i Södra och Mellersta Finland men ännu regn i norr. Totalt sett var månaden varm.

## Juni

Nederbördsmängderna var mycket små i hela landet, se exemplet i huvudtexten. Vidare var juni solig och ungefär 3° varmare än normalt.

## Juli

Regnmängderna var under juli rätt normala, under de första tio dagarna var värdet omväxlande och kyligt, i medlet följde under 2—3 dagar lågtryck med hårda stormar. Slutet var varmt och domineades av sydliga luftströmmar.

## Augusti

Regnmängderna var mestadels höga, ofta det dubbla mot normalt t.ex. i Norra Tornedalen, Tavastland, Savolax, Nyland, Kuhmo och Uleåborgstrakten och blott i Kilpisjärvi regnade det mindre än normalt.

I början av månaden rådde en varm sydvästlig luftström följd av ett kraftigt lågtryck 6—7.8 och därefter svagare lågtryck hela månaden

ut, åtföljda av rikliga regn och kyligt väder över allt utom i sydligaste Finland.

#### September

Regnmängderna översteg överallt de normala, mest regnade det i trakterna norr om Åbo och minst i landets nordvästligaste delar.

Månaden var kall i hela landet och medeltemperaturerna förblev t.o.m. 4 grader lägre än normalt, med de minsta avvikelserna, 2—3 grader lägre i Lappland. Lågtryck med regn dominerade så gott som hela månaden.

#### Oktober

Även oktober var i största delen av landet regnig, rikligast regnade det i Tornedalen men i Karelen, på Åland och i Utsjoki regnade det mindre än normalt. Början av oktober var kall, den senare hälften av månaden tämligen varm. (Tabell 1, 2).

### Finländska fjärilsobservationer 1986

Enligt 1985 års modell upptecknas i figur 2 de fjärilsarter, som sannolikt utifrån nått Finland. Antalet exemplar och fyndplatser samt vandringsväderlek anges, systematiken enligt den danska 1985.

#### Observationer

*P. brassicae* och *rapae* observerades första gången 31.5, vidare anmäldes 24 exx *brassicae* i början av juni men blott ett *rapae* till. Höstgenerationerna vidtog i slutet av juli.

*P. daplidice*. Blott ett ex 12.6 från Veckelax.

*C. hyale*, ett enda ex från Sibbo 9.8.

*I. lathonia*, endast fyra anmälda exx från Imatra och Joutseno. Arten har gått starkt tillbaka sedan 1960 och 70-talen samt bör hållas under uppsikt.

*I. io* anträffades från slutet av april och var på sensommaren riklig.

*V. atalanta* fanns redan som vårgeneration i juni och anmäldes rikligt efter medlet av juli anda till slutet av september i över 400 observationer.

*C. cardui* iaktogs i medlet av juni i 8 exx och på sensommaren i rikligt antal, ca 390 exx.

*H. aestivaria*: 2 exx i Åbolands skärgård, 13—19.7 Dragsfjärd samt Nagu.

*A. pilosaria* uppträdde på fastlandet i över 10 hanexx, sannolikt invandrade.

*B. punctinalis* uppträdde vid sydkusten i 29 exx mellan 27.5 och 27.6.86.

*S. ornata* ett ex i Hangö 1.8 och Helsingfors 8—12.6.

*A. convolvuli*, blott 3 exx längs västkusten, Reso, Lokalahti och Vasa.

*P. plumigera* uppenbarade sig efter att länge

ha varit väntad, såsom ny för landet i Sibbo 29.9—3.10. Denna senhöstart, som söderut flyger efter att träden avlövs, torde ha influget söderifrån, den föredrar som värdväxt *Acer campestre*, vilken hos oss mest uppträder som prydnadsbuske eller mindre träd i parker. Vanlig lönn, sälg och björk skall även enligt litteraturen duga som näringsväxter.

*P. muscerda* angavs i 16 exx längs sydkusten efter 15—16.7.

*E. sororcula* observerades i 12 exx längs sydkusten före de egentliga vandringsvädrarna.

*E. griseola* uppträdde under tidsperioden 11.7—31.8 i ungefär 25 exx.

*E. deplana* anmäldes i ett 20-tal exx längs sydkusten mellan 11.7 och 31.8. Arten torde delvis ha fast stam här men kompletteras nästan årligen av invandrade exemplar.

*Lithosia quadra* anmäldes i ett ex från Ekenäs 25.7—1.8.

*S. urticae* anträffades i två hanexx på Lemland 17—20.6, torde knappast ha fast stam i Finland.

*T. jacobae* fångades på ljus 17—20.6 och 21—29.6, också 2 hanexx från Lemland, expansion eller invandring? Torde utgöra 3. och 4. exemplaret från Finland, alla anträffade inom de senaste 2—3 åren.

*C. adultera* anträffades i ett 60-tal exx mes-tadels under augusti och de sista intill 5.9, huvudsakligen längs sydkusten med ett fåtal inlandsfynd.

*C. nupta*. Bara två fynd, slutet av juli från Pyttis och månadsskiftet augusti-september från Lemland.

*C. sponso*, ett 17-tal exx från samma ställen som senaste år vid sydkusten från östgränsen till Åland, mest från Borgåtrakten, 5 exx och alla fynd (utom 2 från september) var under augusti månad.

*M. confusa* anträffades i såväl vår- som höst-generation, på vårsidan anmäldes 7 exx. Anges vara expansionsart och fynddata borde gärna jämföras med luftströmmarna, någon klarare korrelation förefaller inte framkomma för år 1986.

*L. c-aureum* anmäldes i 9 exx och kunde eventuellt ha inhemsk stam vid sydkusten?

*P. festucae* är en inhemsk art som eventuellt vandrat i Sibbo, där 18 exx observerades inom en timme 5.8 mot normala 2—3 st per säsong.

*A. gamma* anmäldes i 83 exx, se figur 4, varur framgår att arten förekommit under hela insamlingsperioden, kanske med ett visst tillskott under luftströmmarna mitt på sommaren.

*A. mandarina*, som för några år sedan utgjorde en sällsynthet, uppträdde sommaren 1986 i stort antal. Även 7 vårobservationer anmäldes, förekomsten är gåtfull då dessa ej uppträdde i samband för invandring gyn-

samma luftströmmar. Det syns klart att den talrika höstgenerationer i hög grad bestått av här utvecklade exemplar och ca 500 exx anmäldes. Arten var betydligt vanligare än *gamma* och anträffades som bäst vid Helsingfors i 2—5 exx/ljusfälla/natt.

*A. pyramidea* anmäldes i 6 exx från kusten mellan Hangö och Helsingfors i månadsskiftet augusti-september. (*A. berbera* som har fast stam och är lokalt vanlig inom ekområden på Åland och invid Åbo anträffades i 3 exx utanför sitt förekomstområde i Hangö och Helsingfors.)

*P. meticulousa* anmäldes i 9 exx, Lemland 28.4 och 2.5, samt Björneborg 29.4, därefter genom säsongen så, att de två sista uppträdde i slutet av september. Arten är en känd vandrare och förökningen anses i allmänhet ske i Sydeuropa men larvfynd föreligger från tidigare från Finland. Senhöstens exemplar har varit i gott skick och kan ha utvecklats härstades, vårexemplaren kan ha övervintrat rätt nära Finland eftersom vårens luftströmmar hade sitt ursprung från Balticum och Ukrainatrakterna. Larvövervintring är även beskriven från Tyskland (Koch).

*C. pyralina* har tidvis inhemska stam, företrädesvis på Åland sedan längre tider, men även i frodiga lundar vid sydkusten. De anmälda 28 exx passar väl in på lämpliga luftströmmar i slutet av juli och början av augusti, 12 st kom utanför Helsingfors, alla de övriga spritt längs sydkusten utom ett inlandsex från Imatra.

*Atypha pulmonaris* anträffades oförhappandes i två exx som ny för Finland från Virolahti 27—28.7 och 25—31.7. Utbredningen är främst sydeuropeisk men förirrade exx föreligger från Mellaneuropa. Flyet lever av lungört (*Pulmonaria officinalis*) och vallört (*Symphytum officinale*) inom fuktiga busk- och lövträdssområden.

*H. ultima* anges i 5 exx, varav Föglö 2.8 och Borgå lk 6.8 sammanträffar med luftströmmar.

*A. geminipuncta*, blott 1 ex från Hangö 17—26.8.

*S. buettneri* anträffades i 2 exx från Sibbo under september.

*C. fraudatrix* företräddes av ett enda 25.7—2.8 från Virolahti.

*X. gilvago* kom, liksom 1985, i ett ex denna gång från Hangö 7—16.9.

*M. turca* uppträdde i 4 exx vid östra Finska viken d.v.s. Pyttis, Kotka och Virolahti.

*A. segetum* anmäldes i 19 exx, 2 st invid 20 juni, eventuellt inhemska exx. Höstexemplaren från augusti-septemberskiftet kan ha samband med svagare luftströmmar från Balticum, alla anträffades längs sydkusten och 3 exx från ytter skärgården utanför Borgå.

*A. ipsilon* anträffades mellan 24.7 och 10.10 i 54 exx.

*N. comes*, som tidvis misstänkts ha stam i Finland (i bästa fall på Åland), anträffades i 2 exx, Hangö 17—26.8 och Helsingfors i slutet av september.

Bl. a. för följande arter saknas iakttagelser: *C. crocea*, *A. iris*, ”stora näselfjärilarna eller fuksarna”, *A. laodice* (ny för Danmark från Bornholm 1986), *O. obstipata*, *A. atropos*, *M. stellatarum*, *C. dominula*, *C. fulminea*, *L. zollikoferi*, *N. candidula*, *N. asiatica*, *O. fennica*, *N. janthina*, *S. exigua*, *E. lidia*. *Heliothis*arterna, *P. scutosa*.

ML

## Tiedotuksia jäsenistöille

### Tulevia kokouksia

**Marraskuu 11.11.1987** Paikallisfaunat 1987.

**Joulukuu 9.12.1987** Jari Kaitila: Virolahden perhoset 1987.

**Tammikuu 20.1.1988** Yhteenveto uhanalaisien perhosten havainnoista kesältä 1987.

**Helmikuu 10.2.1988** Mikrotiedonannot.

**Maaliskuu 9.3.1988** Kauri Mikkola ja Pekka Vakkari: Melanismihavainnot, Virallinen kevätkokous.

**Huhtikuu 13.4.1988** Ohjelma avoin

**Toukokuu 11.5.1988** Huutokauppa ja arpajaiset, ohjelma osin avoin.

### Nuorisosaaston kokouksia

Nuorisosaaston toiminta on väliaikaisesti keskeytetty. Toiminta alkaa todennäköisesti uudelleen tammikuussa 1988.

## Tiedotuksia jäsenistölle

### Melanismihavaintoja kerätään

Viime talvena pidetyn melanismiesitelmän yhteydessä kävi ilmi, että havaintoja melanistisista yksilöistä on kertynyt viime aikoina varsin runsaasti. Tavoitteemme on kerätä joulukuun 1982 aberratiokokouksen jälkeiset (toki myös vanhemmat ilmoittamattomat) havainnot sekä laatia mahdollisimman pikaisesti yhteenveto seuran kokouksessa esitettäväksi sekä Baptriassa julkaistavaksi. Toivomme mahdollisimman monen kerääjän tuovan melanistiset yksilönsä seuran HELMIkuun kokoukseen värimuotojen luokitteluun ja kuvaamiseen. Perhoset palautetaan MAALISKuun kokouksessa pidettävän katsauksen yhteydessä. Muunlaiset järjestelyt ovat toki myös mahdollisia, mutta niistä toivotaan soveltavan etukäteen jomman kumman allekirjoittaneen kanssa. Jos yksilöiden toimittaminen meille ei jostain syystä käy päinsä, haluaisimme saada mahdollisimman tarkan kuvauksen saaduista perhosista, mahdollisuuksien mukaan esim. Baptrian 8(1) kuviin verrattuna (tummempi, yksivärisempi, ...). Mikäli kaikkia melanistisia yksilöitä ei ole otettu talteen, edes jonkinlainen arvio lukumäärästä verrattuna lajin kokonaisuusmäärään on hyödyllinen tieto. Jatkossa melanismihavaintojen kerääminen ja katsauksen laatiminen on tarkoitus muuttaa jokavuotiseksi muiden tiedonantojen tapaan.

Pekka Vakkari  
Kauri Mikkola

Eläintieteen laitos, P.Rautatiekatu 13, 00100 Helsinki 10 puh. 90-402 7251

### Kirja-arvosteluja

Julesd Culot  
Noctuelles et Géomètres d'Europe  
Volume I—III

Kun Jules Culot vuosisadan alussa kokosi teoksensa Euroopan yökkösistä ja mittareista, hän saattoi olla tyytyväinen työnsä tulokseen, helpottihan teos huomattavasti näiden ryhmien määrittämistä. Tuskin hänelle kuitenkaan tuli tuollon mieleen, että hänen kirjansa tultaisiin painamaan uudelleen lähes vuosisataa myöhemmin. Tähän sinänsä kunnioitettavaan bibliofiiseen tekoon on ryhtynyt tanskalainen Apollo Böger tarkoituksenaan julkaista

em. teokset neljänä osana vuosien 1986—1987 aikana.

Nyt kun ensimmäiset osat (yökköset I ja 2) ovat olleet käytössäni joitakin kuukausia lie-nee sopiva hetki pohdiskella tämän tyyppisen kirjan merkitystä.

Historiallinen perspektiivi on aina avartava, näin myös lajinmäärittäyksessä ja systemaattikassa, mutta esim. esiteltävässä kirjassa anti jää melko vähäiseksi. Culot esittelee lajistoa hyvin suppeasti. Lajitekstit koostuvat lyhyistä ulkonäön kuvauksista, levinneisyystiedoista ja maininnoista lajien biologiasta.

Kiinnostavin vanhoissa kirjoissa on usein kuvitus, joka itsessään tekee näistä kirjoista tutustumisen arvoisia. Niin vanhat mustavalkoiset syväpainomenetelmillä toteutetut, kuin värikuvatkin ovat yleensä silmiä hiveleviä taide-teoksia. Ongelmaksi näyttää vain kerta toisensa perään muodostuvan se, että uusintapainosten painojälki jää kalpeaksi varjoksi alkupe- räisten painotuotteiden ylellisestä painojäljestä. Ilmeisesti kyseessä ovat kustannustekijät, sillä todella huolellisesti painettuna tällaisen pienipainoksen uuden version hinta kohoaisi kohtuuttomaksi (jos ei se sitä vielä nyt olisi-kaan). Painojälkiongelmia näkyvät myös käsiteltävänä olevassa Culot'n kirjassa. Hieno, lähes käsin kosketeltavan tuntuinen luonnon- mukaisuus kuvapinnasta puuttuu, mutta muuten kuvat ovat hyviä. Tummuutensa puolesta kuvat ovat myös onnistuneita, ja hyvät alkupe- räispiirustukset takaavat sen, että kirjan kuvitus palvelee edelleenkin oivasti lajinmäärittä- jää.

Selailllessani "uutta" Culot'n kirjaa tote- sin, ettei se, kuten eivät usein muutkaan vanhat kirjat tai niiden uusintapainokset, ole todellisia käyttökirjoja, vaan erikoisuus — nostalginen tuulahdus vuosisadan alusta. Sillä on arvo si- nänsä. Kirjojen keräilijä, jolta alkuperäinen teos puuttuu voi hankkia tämän uutuuden täyttämään aukkoa kirjahyllyssä. Kirjasarja on ilmeisen vakavamielinen yritys tuottaa laadu- kas uusintapainos. Yrityksessä on kuvataulu- jen lievästä puutteellisuudesta huolimatta on- nistuttu oivasti. Lisäksi kiitosta ansaitsee kus- tantajan kyky saada kirjasarjan osat julkais- tuksi aikataulun mukaisesti. Sarjan vol. III ilmestyi alkukesästä 1987.

Teoksen hankinta käy helpoimmin tilaamalla se osoitteesta:

Apollo Böger, Lundbyvej 36, DK-5700 Svend- borg, Denmark.

Hinta: Osat 1—2 (yökköset) DKR 1380.00 (690 DKR/kpl)

Osat 3—4 (mittarit), DKR 1380.00 (690 DKR/kpl)

Osat 1—4 (yökköset ja mittarit), DKR 2550,00 (637 DKR/kpl)

Päivö Somerma

HINNASTO/TILAUSLOMAKE		TILAUS: NOUTO- <input type="checkbox"/> POSTI- <input type="checkbox"/> (X RUUTUUN)		
Nimi .....		POSTITILAUKSET OSOITTEELLA:		
Osoite .....		MIKAEL SINERVIRTA		
.....		AJURINK. 21 A 1		
.....		11100 RIIHIMÄKI		
.....		(Tiedustelut 914-719 595 ark. ilt)		
		500 KPL:N PUSSEJA	100 KPL:N PUSSEJA à 15,—	1000 KPL:N PAKKAUKSIA à 140,—
				MK YHT.
HYÖNTEISNEULAT	N:o 00	.....	.....	.....
	0	.....	.....	.....
	1	.....	.....	.....
	2	.....	.....	.....
	3	.....	.....	.....
	4	.....	.....	.....
	5	.....	.....	.....
MIKRONEULAT	N:o 0,10	à 40,—	.....	.....
	0,15	à 40,—	.....	.....
	0,20	à 40,—	.....	.....
ETIKETTINEULAT	N:o 801	à 32,—	.....	.....
LAMPUT: (VAIN NOUTOASIAKKAAT)				
ELOHOPEALAMPPU	50 W		à 40,—	
—"	80 W		à 40,—	
—"	125 W		à 50,—	
SEKAVALOLAMPPU	160 W		à 55,—	
—"	500 W		à 120,—	
KURISTIN	50 W E 50 L		à 55,—	KPL
—"	80 W E 80 L		à 55,—	KPL
—"	125 W E 125 L		à 65,—	KPL
VÄLIKELLOKYTKIN, THEBEN-TIMER			à 85,—	KPL
ATULAT, suorakärkiset, terävät			à 40,—	KPL
—"	kulmakärkiset, tylpähköt		à 20,—	KPL
LEVITYSLAUTA	N:o 0	MIKRO	à 20,—	KPL
—"	N:o 7	18 MM (uusi koko)	à 25,—	KPL
<b>HENGITYSSUOJAIN 2:lla MYRKKYSUOTIMELLA (PUOLINAAMARI)</b>				
			à 135,—	KPL
VAIHTOPISTELUETTELO, MAKROT+MIKROT (1987)			à 25,—	KPL
—"	KOVAKUORIAISET (1982)		à 20,—	KPL
<b>ENUMERATIO INSECTORUM FENNIAE (1986)</b>			à 25,—	KPL
<b>ENUMERATIO COLEOPTERORUM... (1979)</b>			à 25,—	KPL
<b>ENUMERATIO COLEOPTERORUM... (1979)</b>			à 25,—	KPL
—"	KOVAKUORIAISET		à 25,—	KPL
—"	DIPTERORUM FENNIAE (1980)		à 25,—	KPL
—"	KAKSISIIPISET		à 25,—	KPL
—"	HEMIPTERORUM FENNIAE (1984)		à 25,—	KPL
—"	INSECTORUM FENNIAE, ordines minores (1984)		à 25,—	KPL
HYÖNTEISSEUROJEN YHTEINEN JÄSENLUETTELO (Not.Ent. 63:17—36)			à 3,—	KPL
<b>ERIPAINOKSET:</b>				
• ZWEI GYNANDROMORPHE EXEMPLARE VON LASICAMPA QUERCUS L. (OSMO HEIKINHEIMO 1943)			à 5,—	KPL
• NOTEWORTHY RECORDS OF FINNISH LEPIDOPTERA 1955—1974 I. HESPERIOIDEA, PAPILIONOIDEA, BOMBYCOIDEA AND GEOMETROIDEA (E. SUOMALAINEN, J. KAISILA & MIKKOLA 1980)			à 10,—	KPL
• LEPIDOPTERA OF UTSJOKI, NORTHERNMOST FINLAND; KEVO NOTES 5/80 (E. LINNALUOTO & S. KOPONEN, 1980)			à 10,—	KPL
• LEPIDOPTERA OF INARI LAPLAND, FINLAND; KEVO NOTES 6/82 (S. KOPONEN, E. LAASONEN & E. LINNALUOTO, 1982)			à 10,—	KPL
• THE SOLENOBIINAE SPECIES OF FINLAND WITH THE DESCRIPTION OF A NEW SPECIES (E. SUOMALAINEN, 1980)			à 10,—	KPL
• LAHDEN SEUDUN SUURPERHOSFAUNA 1947—1983 (R. v. BONSDORFF, 1985)			à 25,—	KPL
HUOM. MERKITSE NEULATILAUKSESI PAKKAUKSITTAIN ESIM. 100 KPL = 1 tai 500 KPL = 1, 1000 KPL = 1				



## SUOMEN PERHOSET, MITTARIT, 1

- Julkaisija:** Suomen Perhostutkijain Seura ry.  
**Kustantaja:** Suomen Perhostutkijain Seura ry.  
**Toimittajat:** Kauri Mikkola, Ilkka Jalas, Osmo Peltonen ja Sakari Nenye (kuvat)
- Sisältää:**
- Lajit: *Archiearis parthenias* — *Baptria tibiale*
  - Lajinkuvaukset, joissa mm. piirroksia erityistuntomerkeistä, levinneisyyskartat, yleisyys ja runsaus, elinympäristö, lentoajat, pyyntitavat, kehitysasteet, talvehtiminen, ravintokasvit
  - Värikuvataulut
  - Lentoaikataulukot

Hinta seuramme välittämänä 160,—/kpl (kirjakauppahinta n. 220,—/kpl)

Seuramme välittää kirjaa seuraavilla tavoilla:

- Eläinmuseon ala-aulan vaatteiden vartijoiden välityksellä eläinmuseon audioloaikoina
- kuukausikokousten edellä ja väliajoilla
- postitse tilausosoitteella: Henry Holmberg, Vainiopolku 7, 00700 Helsinki



**SISÄLLYSLUETTELO**

**SIVU**

**Somerma, Päivö: Sään yleispiirteitä ja "suurperhosvaellukset" 1986**

**47**

**Tiedotuksia jäsenistölle**

**58**

**Kirja-arvosteluja**

**59**